

Olga CHYŻNA

Narodowy Pedagogiczny Uniwersytet, Kijów, Ukraina

Fabian ANDRUSZKIEWICZ

Uniwersytet Opolski

INNOWACYJNE PODEJŚCIE DO KSZTAŁCENIA PRZYSZŁYCH NAUCZYCIELI

Streszczenie. W artykule przedstawiono autorskie doświadczenia wykorzystania potencjału pedagogicznych pomiarów w celu udoskonalenia kształcenia przyszłych nauczycieli. Otrzymane wyniki konstatowały, że właśnie zadania w testowej formie mogą stać się ważnym ogniwem nauki przyszłych specjalistów. Biorąc jako podstawę do opracowania zadań w testowej formie, prace E.L. Bielkina i teorię pedagogicznych pomiarów W. Awanesowa, według dyscyplin psychologiczno-pedagogicznego bloku, opracowano system zadań różnego stopnia złożoności, a także przedstawiono metodykę realizacji tego systemu w procesie zawodowego przygotowania pedagogicznych kadr. W artykule ukazano wyniki praktycznej realizacji opracowanego systemu w procesie przygotowania studentów Instytutu pedagogiki i psychologii Narodowego Pedagogicznego Uniwersytetu imienia M.P. Dragomanowa (Ukraina) oraz Opolskiego Uniwersytetu (Polska).

Słowa kluczowe: pedagogika, udoskonalenie kształcenia, testy, system zadań różnego stopnia złożoności, optymalizacja procesu oświatowo-wychowawczego

AN INNOVATIVE APPROACH TO EDUCATION OF PROSPECTIVE TEACHERS

Summary. The article presents the author's experience in harnessing the potential of educational measurement to improve the quality of professional training of future school teachers. The results obtained stated that tasks in the test form can and should become the main means of training future professionals. Laying to the basis for development tasks in test form on cycle disciplines of psycho-pedagogical unit classification of independent work by E.L. Belkin and pedagogical theory of

measurement B. Avanesova, authors developed a system of tasks of varying difficulty, the technique of implementing the system in the process of training teachers. The article presents the results of the practical implementation of the developed system in the practice of training students of National Pedagogical University (Ukraine), University of Opole (Poland).

Keywords: education, improving education, tests, system tasks varying degrees of complexity, optimization of the educational-education process

Głębokie zmiany socjalne, duchowe i ekonomiczne, przechodzące na Ukrainie, i w Polsce, powodują reformowanie się systemu edukacyjnego, który powinien sprzyjać traktowaniu człowieka jako najwyższej wartości społecznej, najpełniej ujawniać jego zdolności, zaspokajać różne potrzeby edukacyjne, zabezpieczać priorytetowe wartości ogólnoludzkie, harmonię pomiędzy człowiekiem a otaczającym środowiskiem, społeczeństwem i przyrodą. Istniejące poglądy na przygotowanie zawodowe nauczyciela w obrębie ustalonej wiedzy stopniowo odchodzą w przeszłość. Formuła „uczenie się cały czas” zamienia się na nową – „uczenie się przez całe życie”.

Przygotowanie zawodowe przyszłych nauczycieli rozumiemy jako nauczanie przyszłego nauczyciela, przygotowanego do ciągłego rozwoju zawodowego, jako proces wyposażenia osoby nauczającej w podstawowy warsztat umiejętności pedagogicznych w systemie zawodowej edukacji, potrzebnej dla realizacji różnego rodzaju działalności zawodowej. Wśród głównych celów takiego przygotowania można wyróżnić potrzebę humanizacji, demokratyzacji i humanitaryzacji procesu oświatowo-wychowawczego w wyższych zakładach pedagogicznych, opartej na połączeniu wartości ogólnoludzkich i narodowych.

Jednym z czynników udoskonalenia jakości zawodowego przygotowania przyszłych nauczycieli jest systemowe wykorzystanie pedagogicznych pomiarów. „Próbować budować modele różnych procesów i zjawisk, dopóki nie ma pewnych i surowo uzasadnionych metod pomiarów kierujących nimi faktów, zajęcie doskonale bezsensowne i bezużyteczne, gdyby otrzymane prawa i modele nie były zgrabne i wytworne”¹. Dzięki metodom pomiarów, można określić, o ile szkolne osiągnięcia odpowiadają celom nauki. „Tylko wzmocniwszy jakościową, treściwą analizę tych albo innych obiektów i zjawisk uzasadniającymi i pewnymi pomiarami, można zaopatrzyć pedagogów-praktyków, uczonych, metodyków, kierowników ... obiektywną naukową informacją” – zaznacza N.M. Rozenberg².

¹ Patrigin Ju.A.: Ob. Izmienienii kaczestwienych priznakow/Modelirowanie socjalnych procesow. - M.: Nauka, 1970, s. 118.

² Rozenberg N.M.: Problema izmierenii w didaktike. Wyższa Szkoła, Kijew 1979, s. 3.

W tym kontekście, według polskiej badaczki B. Górnickiej, „odpowiedzialność za wychowanie dzieci i młodzieży ... zrzucana jest właściwie na pedagogów – nauczycieli i wychowawców. Należy podkreślić, że nauczyciele i wychowawcy, oprócz licznych trudności, najbardziej sprzyjają pełnej realizacji naukowo-wychowawczego procesu³. Autorka podkreśla: „Pedagog – osobowość, mająca pewną wolność w oddziaływaniu na wychowanków, formowaniu ich osobowości. Wpływając na rozwój osobowości wychowanka, pedagog powinien uświadamiać odpowiedzialność, ciążącą na nim”⁴.

Uwarunkowanie współczesnych tendencji przygotowania przyszłego nauczyciela związane jest przede wszystkim z problemem kształcenia studenta jako podmiotu wspólnoty, jak uczestnika procesów, które charakteryzują rozwój społeczeństwa.

Wśród innowacji w praktyce oświatowej wyodrębniamy: udoskonalenia związane z modyfikacją, racjonalizacją, modernizacją; innowacje związane z transformacją tradycyjnego systemu edukacyjnego w alternatywny; ulepszenia kompleksowe, zawierające zarówno elementy udoskonalenia, jak i transformacji, a także intensyfikację i optyimizację.

Udoskonalenie jest procesem mającym na celu ulepszenie tradycyjnego systemu edukacyjnego drogą modernizacji, modyfikacji i racjonalizacji.

Modernizacja jest procesem skierowanym na zmiany systemu edukacyjnego odpowiednio do współczesnych wymogów i ocen.

Modyfikacja jest procesem mającym na celu zmiany przedmiotu lub zjawiska, które nie stosują się do jego istoty.

Racjonalizacja to organizacja pracy skierowana na doskonalenie, ulepszenie, na działania racjonalne.

Transformacja to radykalna lub alternatywna odnowa polegająca na spełnieniu takiego procesu edukacyjnego, który świadczy o niemożliwości powrotu do tradycyjnego procesu.

Kompleksowa modernizacja jest postrzegana jako połączenie tradycyjnych procesów edukacyjnych ze zmianami skierowanymi na udoskonalenie i modernizację.

Intensyfikacja (łac. *intensio* – napięcie, wysiłek, *facio* – robię) to wzmocnienie, zwiększenie natężenia, wydajności i skuteczności. Jest to kierunek rozwoju procesu edukacyjnego, w którym wzrost odbywa się przede wszystkim ze względu na poziom organizacji procesu oświatowo-wychowawczego i zarządzania, na efektywne wykorzystanie zasobów materialnych i kapitału ludzkiego.

³ Górnicka B.: Profilaktyka zachowań antyspołecznych młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, [w:] Bartkiewicz Z., Rejman J. (red.): Antyspołeczność. Diagnoza – profilaktyka – interwencja. PWSZ, Tarnobrzeg 2009, s. 435.

⁴ Górnicka B.: Niepełnosprawność w życiu jednostki, rodziny i społeczeństwa, [w:] Górnicka B., Kurcz A. (red.): Pedagogiczne refleksje. Uniwersytet Opolski, Opole 2012, s. 384.

Optymalizacja procesu oświatowo-wychowawczego pogłębia treść studiów i podwyższa jakość przygotowania edukacyjnego i naukowego, bazując na twórczym wykorzystaniu efektywnych form, zasobów i metod kształcenia w procesie oświatowo-wychowawczym; aktywizacji samokształcenia, samowychowaniu studentów; udoskonaleniu planowania, organizacji oraz zarządzaniem procesem edukacyjnym.

W różnych obszarach wiedzy pojęcie „pomiar” traktowane jest niejednoznacznie (B.P. Binitas, 1993; N.W. Gorochowacka, 1998; K. Ingenkamp, 1991; P. Kłajn, 1994; A.N. Majorow, 2005; Je.A. Michajłyczew, 2007; D. Rawen, 1999; I.D. Rudinski, 2005; Ch. Spirmen, 1904; B.C. Czerpanow, 1989 i in.)⁵. Jest ono wykorzystywane w fizyce, technicznych naukach, które np. przywołuje N.M. Rozenberg. W licznych sytuacjach nie odpowiada istocie pomiarów w pedagogice: „Zmierzyć wielkość – znaczy znaleźć stosunek mierzonej wielkości do innej jednorodnej wielkości, przyjętej za jednostkę”⁶.

Analiza badań według problemu pomiarów w pedagogice (prace A.M. Arsenewa, M.A. Daniłowa, Ł.B. Itelzona, Ł.I. Katewoj, N.M. Rozenberga, W.P. Simonowa, M.B. Czelszkowej, W.D. Szadrikowa i in.) pozwala mówić o ich różnorodności, o nieobecności jedyne go punktu widzenia. Według opinii autorów artykułu najbardziej adekwatną istotą tego pojęcia jest określenie N.M. Rozenberga: „Pomiar w pedagogice – poznawczy proces, opierający się na tym, co w założeniu wcześniej otrzymanego liczbowego systemu (albo systemu klas), izomorficznego empirycznego systemu, doświadczalnie określają liczbowe znaczenia wielkości, charakteryzujących pewne oznaki pedagogicznych obiektów albo zjawisk, albo wskazują na klasę, do której one się odnoszą”⁷.

Opracowanie samego pojęcia „pomiar”, problemy pomiarów wymagają określenia, jak oznacza M.B. Czelszkowa, „trzech wzajemnie powiązanych zadań: po co, co i czym to zmierzyć”⁸. Odpowiedź na pierwsze pytanie jest związana z postawieniem celu pomiaru. Jeśli celem jest określenie jakości przygotowania przyszłych pedagogów podczas certyfikacji, to główna uwaga jest zwrócona w kierunku określenia objętości przyswojonej wiedzy lub umiejętności i ich zgodności z przyjętymi normami (wymagania edukacyjnych standardów). Odpowiedź na drugie pytanie powiązana jest z określeniem przedmiotu pomiaru, a na trzecie – z instrumentami, które wykorzystuje się podczas pomiarów.

Pomiar stopnia zgodności jakości przygotowania przyszłych pedagogów z wymaganiami oświatowych standardów jest za ledwie pierwszym krokiem w drodze do stworzenia systemu

⁵ Nowoje w ocenie obrazowatelnych rezultatow:mieżdynar. Aspekt./A. Littl, M.E. Lokhed, W. Czajnapa i dr.; pier. M.S. Dbriakowj; (pod red.): A. Littl, E. Wyllf. – M.: Prosweszczeniye, 2007, s. 367.

⁶ Rozenberg N. M.: op.cit., s. 9.

⁷ Ibidem, s. 15.

⁸ Czelszkowa M.B.: teoria i praktyka konstuirowanija pedagogiczewskich testow: Uczeb. Pasobije/ M.B. Czelszkowa. - M.: Łogos, 2002, s. 13.

zarządzania jakością przygotowania absolwentów wszystkich pedagogicznych specjalności wyższej uczelni.

Analiza prac w obszarze pedagogicznych pomiarów pozwoliła ukazać, że nie w pełni i wystarczająco opracowano odpowiednie instrumenty, dzięki którym można by głęboko i obiektywnie zmierzyć jakość przygotowania przyszłych pedagogów. W świecie najbardziej rozpowszechnianą metodą oceny wiedzy wśród nauczycieli jest metoda wykorzystująca różnego rodzaju testy, która najbardziej przyjęła się w USA, krajach Ameryki Łacińskiej, Europy, Azji i w krajach południowo-wschodniej Azji. W porównaniu z testami, wszystkie inne metody oceny wiedzy okazują się mniej efektywnymi, mniej dokładnymi, więcej subiektywnymi i bardziej podatnymi na działania korupcyjne.

Dążenie do dania obiektywnej, ilościowej oceny wiedzy przyszłych nauczycieli (NPU im. M.P. Dragomanowa) powiązane było z poszukiwaniem pewnych metod, form – instrumentów dla pomiaru rezultatów nauki. Do liczby najbardziej rozpowszechnionych metod diagnostyki, używanych przez pedagogów dla pomiaru jakości osiągnięć szkolnych, ukierunkowanych na ujawnienie i ocenę poziomu kompetencji, wykształcenia, gotowości do decyzji twórczych zadań przyszłych specjalistów, odnoszą się zadania w formie testowej.

Technologiczna przewaga zadań testowej formy przejawia się w ich zgodności z automatyzacją rutynowych komponentów nauki i kontroli wiedzy. Jeszcze A.S. Makarenko wskazywał na konieczność przenoszenia technologii do pedagogiki, podkreślając, że nasza „pedagogiczna produkcja” nigdy nie budowała się według technologicznej logiki, a opierała się tylko na logice moralnego kazania. Prócz technologiczności, zadania w testowej formie korzystnie wyróżniają się właściwościami efektywności, krótkości, najlepszego zrozumienia sensu zadań, przedmiotowej czystości utrzymania, walidowości, jednoznaczności, prostoty i pewności.

Jako podstawę do opracowania zadań w testowej formie biorąc prace E.Ł. Bielkina⁹, teorię pedagogicznych pomiarów W. Awansowa¹⁰, według dyscyplin psychologiczno-pedagogicznego bloku, opracowano system zadań różnego stopnia złożoności, a także przedstawiono metodykę realizacji tego systemu w procesie zawodowego przygotowania pedagogicznych kadr. Zgodnie z poziomami umysłowej działalności przyszłych pedagogów wydzielono cztery typy samodzielnych prac.

Zadania pierwszego typu zostały stworzone w celu formowania u studentów wiedzy i umiejętności na bazie zadanego algorytmu działalności, przesłanek tej działalności. W istocie, przy wykonywaniu takiej samodzielnej pracy przez studentów opanowana zostaje wiedza i dostanie się na pierwszy poziom przyswojenia działalności – działalność po

⁹ Bielkin E.Ł.: Didaktičeskie osnovy uprawnienija poznawatelnoj dejtelnostju w usłowjach priminija techničeskich sredstw obyčzenia. Werchne-Wolžskoje knižnoje izdatelstwo. Jarosław 1982, s. 15.

¹⁰ Awanesow W.S.: Forma testowych zadani. Centr testirowanja. 2005, s. 62.

rozpoznawaniu. Zadania tego poziomu przedstawiają oświatowy standard i muszą zostać obowiązkowo wykonane przez wszystkich studentów. Na przykład, dla kursu „Historia pedagogiki” w ich treść wchodzi zagłębienie, konkretyzacja wiedzy, uświadomienie pierwszych źródeł i wydzielenie z nich głównych pedagogicznych idei, rozwój umiejętności studentów, które są niezbędne w przyszłym zawodzie. W charakterze samodzielnych prac pierwszego typu, eksploatują się następujące formy: praca z konspektem wykładów; konspektowanie albo układanie też pierwszych źródeł; dobór i uzupełnienie cytatów; wypowiedzi wielkich pedagogów i uczonych; przygotowanie objętościowo niedużych wiadomości. Jednakże należy zaznaczyć, że ogólne wymagania do opracowania zadań do samodzielnej pracy pierwszego typu zawierają się w tym, że wszystkie dane do ujawnienia szukanego, powinny być przedstawiane w samym zadaniu oraz w odpowiedniej instrukcji. Jako przykłady można przedstawić:

1. Na bazie nauki pracy Jana Komeńskiego „Wielka dydaktyka” określić pojęcia: lekcja autorska, właściwa praktyka, pobożność, wielka dydaktyka, gimnazjum, macierzyńska szkoła, pampaedia, pansofia, nauczyciel.
2. Ustalić zgodność:

PEDAGOG	PRZEDMIOT PORÓWNAWCZEJ PEDAGOGIKI
1. G. Noa, B. Cholms	A. Pedagogiczne idee w nowoczesnym świecie
2. M. Ekstein	B. Określenie oświatowej polityki i reformowanie kształcenia
3. A.N. Dzurinski	C. Kształcenie i wychowanie we współczesnym świecie w kontekście konstrukcji teoretycznych modeli
4. Dż. Łourajs	D. Uczenie się faktów, wpływających na rozwój systemów kształcenia
5 N. Chens.	E. Oświatowe systemy różnych krajów świata w całej ich różnorodności
	F. Modelowanie przyszłych oświatowych systemów

Odpowiedź 1 ____, 2 ____, 3 ____, 4 ____, 5 ____

Zadania drugiego typu polegają na formowaniu wiedzy, która pozwala odtwarzać z pamięci przyswojoną informację i rozwiązywać typowe zadania. Innymi słowy, przy realizacji samodzielnej pracy drugiego typu przyszły nauczyciel przyswaja wiedzę drugiego poziomu – znajomości-kopii albo znajomości-umiejętności; przy tym oni osiągają drugi poziom przyswojenia działalności – działalność po odtworzeniu. W roboczym zeszycie, samodzielnymi pracami drugiego typu są zadania utrzymujące zalecenia algorytmicznego typu; testowe zadania; wypełnienie tabel, schematów; rozwiązywanie krzyżówek. Ogólna charakterystyczna właściwość zadań drugiego typu polega na tym, że powinien być w nim zawarty ogólny algorytm rozwiązań i wymagania dla edukacyjnej działalności studentów, według rozwoju i zastosowania tego algorytmu do konkretnych warunków. Na przykład, według kursu „Porównawcza pedagogika”:

proszę zaznaczyć wszystkie poprawne odpowiedzi:

1. Tendencje rozwoju kształcenia w nowoczesnym świecie:
 - modernizacja utrzymania szkolnego kształcenia,
 - obniżenie roli średniej szkoły,
 - rozwój prywatnych szkół,
 - poszukiwanie nowych źródeł utrzymania, form i technologii kształcenia w eksperymentalnych szkołach,
 - zamknięcie alternatywnych, pedagogicznych systemów,
 - obniżenie prestiżu zawodu nauczyciela.
2. Wypełnić schemat „funkcji porównawczej pedagogiki” (B. Chołms).
3. Proszę stworzyć zadanie na temat: „eksperymentalna szkoła w nowoczesnym społeczeństwie”, wybierając według swojego uznania kluczowe pojęcie albo imię pedagogicznego działacza.

Struktura zadania

- Pierwsza linijka – rzeczowniki, odbijające temat wypowiedzi.
- Druga – dwa przymiotniki (imiesłowu przymiotnikowego, zaimka względnego), opisujące temat.
- Trzecia – trzy czasowniki (formy czasownikowe), charakteryzujących działania według danego tematu.
- Czwartka – cztery słowa wszystkich części mowy, które wyrażają stosunek autora zadania do problemu.
- Piąta – jedno słowo (każda część mowy) – wyprowadzenie (zwrot do tematu).

Dydaktycznym celem *zadań trzeciego typu* jest formowanie u studentów wiedzy trzeciego poziomu – heurystycznego, wiedzy, leżącej u podstaw decyzji nietypowych zadań. Naukowo-poznawcza działalność przy wykonaniu zadań trzeciego typu polega na nagromadzeniu i ujawnieniu, na bazie wcześniej przyswojonego i formalizowanego doświadczenia sposobów przenoszenia wiedzy, umiejętności i nawyków w niestandardową sytuację. W treści wiedzy i umiejętności zadań trzeciego poziomu wchodzi porównawcza analiza, przytoczenie przykładów nowoczesnego wykorzystania wcześniej opracowanych systemów, metod, ujęć, na przykład:

1. Nauczywszy się prac G. Szarrelmana „Dmuchawiec” i „W laboratorium nauczyciela: doświadczenia pogładowej nauki”, proszę opracować konspekt lekcji dla klasy szkoły podstawowej na temat „zjawiska przyrody”, wzięwszy za podstawę ideę niemieckiego naukowca „co udało się zobaczyć i usłyszeć nasionku, kiedy rozpętała się burza”.
2. Na bazie danych Ministerstwa Oświaty Ukrainy i Polski z XX wieku proszę zestawić diagram „System kształcenia na Ukrainie” oraz „System kształcenia w Polsce”.

Wreszcie *zadania czwartego typu* skierowane są na formowanie wiedzy – transformacji, sposobów badawczej działalności za pośrednictwem wykonania twórczych zadań, które mają ważne znaczenie do fachowego przygotowania przyszłego pedagoga. Naukowo-poznawcza działalność uczących się przy wykonaniu tych prac polega na głębokim przedostaniu się w istotę oglądanych obiektów, ustanowieniu nowych związków i stosunków, niezbędnych do znajdowania nowych, nieznanych wcześniej idei i zasad ich rozwiązywania, a także generowania nowej informacji. To powoduje zwiększenie objętości przyswojonej przez przyszłych pedagogów informacji, zgłębienie wiedzy, rozszerzenie sfery ich zastosowania. Myślenie studentów, przejawiane w zewnętrznym planie w wyglądzie własnych opinii i wywodów, osiąga poziom twórczej działalności. Dla przyszłych nauczycieli według dyscyplin psychologo-pedagogicznego cyklu proponuje się: Samodzielne opracowanie zagadnień do omówienia, ekspresu-badania według tematu i bezpośredniego przewidzenia tych przedsięwzięć; napisanie eseju; modelowanie pedagogicznych sytuacji i inne. Właśnie zadania takiego typu wymuszają wysoki poziom analitycznego myślenia, motywacji, aktywności, umiejętności prowadzenia dyskusji, bronięcia swojego punktu widzenia, widzenia dziedziczności idei pedagogów różnych historycznych epok, przeprowadzania porównania z nowoczesnymi podejściami, określania możliwości prognozowania tej albo innej innowacji.

Przykładowe zadania to:

1. Stworzenie pedagogicznego szkicu „Dziecko szkoły Rudolfa Sztejnera w ciągu dnia”.
2. Opracowanie i przeprowadzenie okrągłego stołu na temat: „Przedszkole albo dziecięcy rezerwat” (według idei S. Frene).

Wykonanie różnopoziomowych testowych zadań daje możliwość każdemu studentowi oswojenia w indywidualnym tempie pracy, dostosowanym do możliwości i zainteresowań. Tak więc, jeśli wykonanie zadań pierwszych dwóch grup jest obowiązkowe i ocenia się je na każdych zajęciach, to naukowo-badawcze zadania poziomów trzeciego i czwartego student ma prawo wykonywać w późniejszym okresie. Według K. Heinz-Hermann, „Wykorzystanie w szkolnym procesie testowych form sprzyja podwyższeniu poziomu wiedzy i jakości przygotowania przyszłych specjalistów. Przy takiej organizacji procesu wykładowca zamienia się w opracowujący nowe programowo-pedagogiczne środki, w organizatora procesu samodzielnego nauczania studentów”¹¹.

W ten sposób testowe formy, przystosowujące się wcześniej dla zautomatyzowanej kontroli wiedzy, stały się teraz ważnym środkiem dla naukowej organizacji szkolnego procesu na Narodowym Pedagogicznym Uniwersytecie im. M.P. Dragomanowa, a także na Uniwersytecie Opolskim.

¹¹ Kruger H.H.: *Metody badań w pedagogice*. Wydawnictwo Psychologiczne, Pedagogika GWP, Gdańsk 2007.

Wdrożenie systemów testowych zadań pozwoliło:

- a) zindywidualizować proces kształcenia charakteru, urzeczywistniać kontrolę pracy każdego studenta z jego osobistą szkolną działalnością,
- b) regularnie i systematycznie przeprowadzać testową kontrolę na wszystkich etapach procesu nauki, łączyć ją z innymi, tradycyjnymi formami pedagogicznej kontroli,
- c) zabezpieczać wszechstronne sprawdzenie teoretycznej wiedzy, intelektualnych i praktycznych umiejętności i nawyków przyszłych pedagogów,
- d) wyłączyć subiektywne (błędne) szacunkowe opinie i wywody wykładowcy,
- e) obliczać specyficzne właściwości każdego szkolnego przedmiotu i oddzielnych rozdziałów na potrzeby zastosowania nowoczesnych metodyk opracowania i różnorodności form testowych zadań,
- f) przeprowadzać tradycyjne i komputerowe testowanie,
- g) uwzględnić indywidualne właściwości studentów, wymagające zgodnego zastosowania z tymi właściwościami różnych metodyk opracowania testowych zadań, w połączeniu z jednością wymagań do wszystkich uczących się.

Potrzeby dnia dzisiejszego, związane z reformowaniem oświaty wymagają nowego podejścia do działalności pedagoga jako czołowego podmiotu procesu edukacyjnego.

W warunkach Uniwersytetu Pedagogicznego wykładowca szkoły wyższej nie może personifikować działalności normatywnej. Staje się on aktywnym podmiotem, który realizuje w zawodzie pedagogicznym własny sposób życia, gotowość do wyznaczania zadań i odpowiedzialność za ich rozwiązanie, do poszerzenia obszaru działalności zawodowej. W związku z tym, w strukturze treści edukacji pedagogicznej, obok przygotowania teoretycznego i praktycznego, konieczne jest objęcie kulturą działalności pedagogicznej, jak również doświadczeniem motywacyjno-wartościowym do rzeczywistości w obszarze pedagogicznym. Właśnie ono ma zapewnić humanistyczną orientację działalności zawodowej przyszłych nauczycieli i zapewnić nauczanie zorientowane na osobowość ucznia w środowisku oświatowym. Współdziałanie kształcenia w społecznym rozwoju mierzy się jego możliwością formowania twórczej osobowości. Niezdolność stworzenia innowatora świadczy o pewnych wadach kultury i kształcenia¹².

Możliwymi drogami do doskonalenia przygotowania zawodowego przyszłych nauczycieli, przy realizacji nauczania zorientowanego na osobowość ucznia, mogą być:

- stworzenie pozytywnej motywacji i wypracowanie u studenta osobistego stosunku dla zrozumienia, opanowania systemu wiedzy i umiejętności w dziedzinie nauczania, które jest zorientowane na osobowość ucznia,

¹² Andruszkiewicz F.: Globalizacyjna koncepcja współczesnych innowacji (filozoficzno-komparatywna analiza modernizacyjnych procesów w edukacyjnych systemach Ukrainy i Polski). Autoryzowany przekład z języka rosyjskiego. Narodowy Pedagogiczny Uniwersytet im. M. Dragomanowa. Kijów 2014, s. 44.

- samookreślenie studentów przez nadanie prawa wyboru treści przygotowania z przedmiotów psychologiczno-pedagogicznych oraz sposobów ich przyswojenia, możliwości przejścia na różne etapy nauczania przez wprowadzenie modułowego i rankingowego systemu organizacji studiów,
- elastyczność, zmienność, zdolność do adaptacji i otwartość treści form organizacyjnych w stosunku do indywidualnych cech studentów oraz warunków przygotowania przez wybór dyscyplin specjalistycznych,
- włączenia do dyscyplin pedagogicznych metodologicznych, teoretycznych i praktycznych zasad dotyczących nauczania zorientowanego na osobowość ucznia,
- kompleksowa organizacja działalności oświatowo-poznawczej studentów w zakresie nauczania zorientowanego na osobowość ucznia,
- różnorodność i priorytet intensywnych badawczych metod nauczania,
- osobowościowa i humanistyczna orientacja przyszłego pedagoga na zasadach szacunku do osobowości i wyboru studenta.

Bibliografia

1. Andruszkiewicz F.: Globalizacyjna koncepcja współczesnych innowacji (filozoficzno-komparatywna analiza modernizacyjnych procesów w edukacyjnych systemach Ukrainy i Polski). Autoryzowany przekład z języka rosyjskiego. Narodowy Pedagogiczny Uniwersytet im. M. Dragomanowa. Kijów 2014, s. 195.
2. Awanesow W.S.: Forma testowych zadań. Centr testowania. 2005, s. 156.
3. Bielkin E.Ł.: Didaktyczeskije osnovy uprawlenija poznawatelnoj dejtelnostju w usłowjach priminija techničeskich sredstw obyczenia. Werchne-Wołżskoje kniżnoje izdatelstwo. Jarosław 1982, s. 106.
4. Nowoje w ocenke obrazowatelnych rezultatow:mieżdynar. Aspekt./A. Littl, M.E. Lokched, W. Czajnapa i dr. pier. M.S. Dbriakowij; pod red. A. Littl, E. Wyllf. - M.: Prosweszczeniye, 2007, s. 367.
5. Omelianowskij M.E.: Filosowskije aspekty teori izmirenij/M.E. Omelianowskij/materialisteczieskaja dialektika i metody jestestwienych nauk. - M.: Nauka, 1968, s. 53-58.
6. Patrigin Ju.A.: Ob. Izmienienii kaczestwienych priznakow/Modelirowanie socjalnych procesow. - M.: Nauka, 1970, s. 247.
7. Rozenberg N.M.: Problema izmierenii w didaktike. Wyższa Szkoła, Kijew 1979, c. 3-19.

8. Czeliszkowa M.B.: teoria i praktyka konstruowania pedagogicznych testów: Uczeń. Pasobije/M.B. Czeliszkowa. - M.: Łogós, 2002, s. 432.
9. Górnicka B.: Profilaktyka zachowań antyspołecznych młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, [w:] Bartkiewicz Z., Rejman J. (red.): Antyspołeczność. Diagnoza – profilaktyka – interwencja. PWSz, Tarnobrzeg 2009, s. 453.
10. Górnicka B.: Niepełnosprawność w życiu jednostki, rodziny i społeczeństwa, [w:] Górnicka B., Kurcz A. (red.): Pedagogiczne refleksje. Uniwersytet Opolski, Opole 2012, s. 384.
11. Kruger H.H.: Metody badań w pedagogice. Wydawnictwo Psychologiczne, Pedagogika GWP, Gdańsk 2007.

Abstract

Profound changes in the social, spiritual and economic spheres in Ukraine and Poland, lead to reform of the system of education, which should support treatment of man as the highest social value, fully disclose his abilities, protect priority human values, protect harmony between man and the surrounding environment, society and nature and last but not least: meet different educational needs.

Possible ways to achieve these objectives, particularly in the educational area, could be

- the need of continuous professional training of prospective teachers,

- creating a positive motivation and developing a personal attitude among students for understanding, improving knowledge and skills in the field of teaching oriented on pupil's personality,

- self-assessment of students by giving them the right to choose the content of psychological and pedagogical subjects and ways how to learn them, the possibility of passing various stages of education by introduction of a modular and a ranking system of studies organization,

- flexibility, variability, adaptability and openness of the contents and forms of organization in relation to the individual features of students and the conditions of preparation by selection of specialized disciplines,

- inclusion into pedagogical disciplines methodological, theoretical and practical arrangements for teaching oriented on the personality of a student,

- comprehensive organization of educational and cognitive students' activities for personality-oriented teaching.